НП35-2
4а
Н-Тат.-Не
1-15

Bytyn memleketlerniŋ proletarlarь, birleşiniz!

Qadьnlьq sotsializm jolьnda

1936
sentabr
№ 9

1) Fralova (medinstitut studentkasь), 2) Feodorova (Birinçi devlet tipografijasь işçisi), 3) Axmetova ve Bakulova (plan-ekonomikij texnikumь studentkalarь) arqadaşlar.
Foto: M. Kats.

ƵURNALNЬN BU NOMERINDE:

Sahifə

1. * * * Staxanov hareketini jukseltejik . . . . . 1—2
2. **Ol'ga Ckalova**—aqransьz ucuş . . . . . 3—4
3. **Jevgenija Bajdukova**—her şej sьrasьnda . . . . . 4—5
4. **Antonina Beljakova**—aqajьmnen quvanam 6
5. * * * Ispanija qadьnlarь 7
6. **M. Dibaq**—aviatsija kuni haqiqij xalq bajramь oldь . . . . . 8—9
7. **Abduraman**—analьq вахть 10
8. **Amet**—paraşytistka (şiir) 11
9. **S. Bekir**—staxanovka Nasibe 12
10. **Umer Dermençi**—Zejnepnin kecirgen kunleri . . . . . 13—14
11. **Samedin**—plan oqrunda kureşci qьzlar 15
12. Analarqa jardьm 16

Bytyn memleketlernin proletarlarь, birleşiniz!

Qadьnlьq Sotsializm jolьnda!

CЬQMAQA BAŞLAQANЬ 5 JЬL

VKP(в) QRЬM OBLAST KOMITETININ ORGANЬ NEŞR ETKEN JANЬ-DYNJA REDAKTSIJASЬ

№ 9
Sentaвr 1936 s.

AJDA BIR KERE CЬQQAN IŞCI KOLXOZNIK QADЬNLARNЬN SIJASIJ, IÇTIMAIJ VE MEDENIJ ŻURNALЬ

Гос. Публичная Б-ка в Ленинграде

Staxanov hareketini jukseltejik

Jaşamaqta olqan devirimiznin en jaşavcan ve en вyjyk hareketi olqan staxanov hareketine jьl toldь. 1935-nçi jьlь avgustnьn 31-nde Donвass şaxtasьnda Aleksej Staxanovnьn cokuci eski normalarnь urьp parladь ve işci sьnьfьnьn, emekdarlarnьn initsiativalarьna qarşь hic вir isar dajanьp olmajçaqьnь kosterdi. Bundan son Stalin nesli, onьn aşlamalarь olqan staxanovçьlar вyjyk вir caltlьqnen вytyn memleketni qaplap aldь.

Staxanov hareketi вizim xozajstvomьzda revolytsija japtь. Texnika haqqьndaki eski вaqьşlarnь urьp daqьttь, janь normalar meselesini real' surette cezip kosterdi. 1936-nçь jьlь staxanovçь jьl il'an etildi. Bu ad өzini haqqa cьqardь ve cьqarmaqtadьr. Kecken jedi aj icinde вizim sojuznьn iri sanajьnьn produktsijasь kecken jьlnьn вu devirinen өlceştirgende 36,6 protsent өsti, sanajьda işcilernin emek mahsuldarlьqlarь 26 protsentten zijade arttь. Bөjleliknen 2-nçi вeşjьllьq planьnьn emek mahsuldarlьqьnь arttьruv haqqьndaki zadanijesi yc вucuq jьlda toldurьldь. Bizim demir jol transportьmьz, Kaganovic arqadaşnьn вol'şevistij jolвaşcьlьqь altьnda staxanovçьlarnen, xalq xozajstvomьznьn en ileri ketken pьtaqьna cevirildi. Vagon juklev 36 protsent arttь.

Staxanov hareketi koj xozajstvosьnda açajьp işler kosterdi. Koj xozajstvosь staxanovçьlarьnьn qajretli kureşleri netiçesinde вu jьl koj xozajstvosьnьn вytyn pьtaqlarьndan demek mumkyn juksek вereket alьndь.

Stalin arqadaş 1935-nçь jьlь nojaвrinde staxanovçьlarnьn daha az olqanьnь, l'akin jaqьn keleçekte, hatta jarьn olarnьn on kere artqac olaçaqьna şuвhemi вar? degen edi. Haqiqaten kecken 9—10 aj icinde staxanov hareketi вytyn işcilernin haman jarьsьnь qaplap aldь. Staxanov hareketi вajraqь koterilgen vaqьtta вizim duşmanlarьmьz staxanov hareketi işcilernin sajьsьnь eksiltmege alьp вarьr, işsizlik doqurьr, iş haqqьnь eksiltir ve saire dep jajqara qoparqan ediler.

Bu faşist jajqaraçьlarьnьn iftiralarьnьn cyryk aslь mejdanqa cьqtь. Bizde işsizlik joq ve o hic вir vaqьt olmaz. Kecken вir jьl icinde sanajьda ise işcilernin sajьsь 8 protsentten zijade өsti. Bu devir icinde işcilernin orta iş haqlarь 24 protsent arttь. Sotsialistij vatannьn işcileri, вytyn emekdarlarь вaxtlь, rahat, вol вereketli jaşajьş icyn quvanc jьrlarь cьqara ve jьrlap sotsialistij japьçьlьqnь gurdeli adьmlarnen devam ettiler.

Bizim sevimli, вyjyk voždьmьz—Stalin arqadaş sovet xalqьnь her kun janь jenişlerge ruhlandьra. Xalqnьn initsiativasь her kun arta. Her kun вinlernen talantlь içadcьlar, teşkil'atcьlar өsyp cьqalar.

Bizim qazanclarьmьz coqtьr. L'akin her emekdar вu qazanclarnьn вizge tьnclanuvqa, kiввar-

lanuvoqa hic de esas bermegenini anlamaq kerektir. Bizim vazifemiz, Stalin arqadaşnьn her kun ogretkeni kibi, janь qazanclar oqrьnda kureşke her vaqьt hazьr turmaqtьr. Staxanov hareketinin jьl donymini biz boş nutqlar ajtmaq icyn degil de, ileride daha jaxşь calьşmaq icyn xatьrlajmьz.

Bizim bytyn xalqьmьz her vaqьttakinden on qat revolytsion ujanьq olmaq kerektir. Hepimiznin kozimiz oginde olьp kecken trotskist-zinovjevçi faşist banditlernin sudь, duşmanlarnьn, juqlamaqanlarьnь, bizden bizim quvanclь ve baxtlь jaşajьşьmьznь tutьp almaq istegenlerini kostere. Duşmannьn daha da qalьmtьqlarь, coplykleri bar. Bizim vazifemiz—olarqa qarşь pek acьq koz, kesik qulaq olmaq, duşmannь her adьmda tanьmaqa bilmektir.

Biz, binlernen jyz binlernen janь staxanovçьlar daha jetiştirmeknen, olarnь oqutmaq, Lenin—Stalin ruhьnda terbijelemeknen, olarda sovet patriotlьqь, vatanqa, onьn vozdlarьna sevgi dujqusь aşlamaqnen duşmanqa daha qattь çevap bermelimiz.

Staxanov hareketini teşkil'atlandьruvda bizim bir taqьm ucastkalarьmьzda daha oldьqca zajьf calьşalar. Ajrьça koj xozajstvosь staxanovçь qadьnlar arasьnda işlerni coq jaxşьlaştьrmaq kerektir. Bytyn partija, sovet ve xozajstvo teşkil'atlarь jolbaşcьlarь staxanov hareketinin daha da kenişletilmesi icyn şaxsen ograşmaq, staxanovçьlarnь qajqьrmaq, olarnьn initsiativalarьnь jaqlap, omyrge kecirmelerine konkret jardьm etmek kerektirler.

„Trudovoj Oktabr" zavodьnьn bala baqcasь janь oquv jьlьna mektepke 20 bala hazьrladь. Resimde: bala baqcasьnьn terbijeçisi Rozenberg arqadaş balalarnen coquv dersini alьp bara. Foto: M. Kats.

AQRANSЬZ UCUŞ

1936 senesi ijul' 20-de saba saat 5-ni 45 daqqa keckende Moskva janь aerodromьndan „ANT-25" samoljotь uctь. Onьn marşrutь Moskva—Borents denizi--Frants Iosif topraqь—Celyskin burunь—Kamcatkadaki Petropavlovsk, Amurada Nikolajevsk, Ruxlovo ve Cita olup, o bu 10—11 bin kilometrlьq jolnь jerge qonmadan almaq icyn Aqьr sanajь xalq komisarlьqь tarafьndan zadanije alqan edi. „ANT-25" samoljotьnьn ekipaжь—birinçi ljotcik **Ckalov**, ljotcik **Bajdukov** ve şturman **Beljakov** arqadaşlardan ibaret edi.

„ANT-25" samoljotь Petropavlovsktan Nikolajevskke ketkende Oxotsk denizinde qoju tumanlь ve byjyk bulutlь zijadesinen quvetli çenybij tsiklon icinde qaldь ve samoljotnь zijadesinen buz qapladь.

Narkomtjaжprom ucuşnьn zijadesinen aqьr meteorologij şaraitь haqqьnda xaberni alьr-almaz **Orçonikidze** arqadaş, ekipaж tarafьndan zadanije artьq eda etildi—dep „ANT-25" samoljotьnьn komandiri **Ckalov** arqadaşqa ucuşnь toqtatuv hьqqьnda radionen prikaz berdi. Prikaznь alqan son, Ckalov arqadaş Amurdaki Nikolajevsknin kunbatьsьnda jalь janьndaki ufaq „Ud" adasьna samoljotnь jerge qondьrdь.

Angustnьn 11-nde ise samoljot „ANT-25"Moskva xalqь tarafьndan qarşьlanьp alьndь.

Bytyn bu qьjьnlьqlarqa baqmada Arktikanьn ve Uzaq sьrtnьn teşkerilmegen rajonlarьnьn ajrьça qьjьn şaraitьnda, jerge qonmadan qahramança uzaq ucuşnь өmyrge kecirgenleri, өz ucuşlarьnda çesyrlik ve ustalьq kostergenleri icyn, SSR Sojuzь Merkezij Içra komiteti „ANT-25" samoljotь ekipaжьna—**Ckalov, Bajdukov** ve **Beljako** arqadaşlarqa Sovetler Sojuzь qahramanlarь adьnь bermege ve olarnьn her birini Leniv ordeninen, Ckalov arqadaşnь 30 bin, Beljakov ve Bajdukov arqadaşlarnь 20 şer bin rubn lenen mukafatlamaqa qarar berdi.

Biz zurnalьmьznьn bu nomerinde Sovetler Sojuzьnьn qahramanlarь—Ckalov, Bajdukov, Beljakov arqadaşlarnьn qadьnlarьnьn hikajelerini basamьz.

Biz aerodromda ufaq bir ɵdaqa kirdik. Koridor skladqa benzegen edi. Igor mьnda samoljot icyn hazьrlanqan: lьjzalarnь, palatkalarnь, meşin urbalarnь çuvancnen kozden kecirdi. Igor 7 jaşьnda—bu bizim: menim ve hava gemsi „ANT-25" samoljotьnьn birinçi ljotcigi **Ckalovnьn** oqludьr. Igor da ucaçaq. Joq, o samoljotlar japaçaq.

Biz Ckalovnь karta janьnda rast ketirdik. Igor şu arada babasьnьn omuzьna mindi. Valerij—pek jumşaq tabijatlь babadьr. O, oqlunь eglendire ve menden qьzcьqь haqcьnda soraj. O majьstan evel doqdь ve onьn doqmasь Ckalovnьn Lenin ordeninen mukafatlanqan vaqtьna rast keldi. O vaqьtta men, babasьnьn şerefine qьznьn adьnь Valerija adlandьrdьm.

Qoçam meni omuzьmdan tutьp, karta janьna alьp bardь. Ocuşnьn trassasь qьzьl jolaqnen kosterigen. Aqzьnda olqan trubkanь taşlamadan **Ckalov:**

— Moskva, Barents denizi, Frants Josifnin topraqь, Amurda olqan Nikolajevsk, Ruxlovo, Citu... Toqtamadan on bin kilometr ucaçaqmьz—dedi.

Trassa Arktikanьn bejaz tamqalarь, indemez tundralar, denizler ve qarlь daqlar ystine jata edi. Barents denizine qadar samoljot materika ystinde uca. Bundan son ucuşnьn en tehlykeli qьsmь başlaj: samoljot „ANT-25" qarada ucqan samoljot ve o tegercikler ystinde, suvqa qonmaq icyn ona ujdurmalar japьlmaqan, halbu ise o acьq denizler ystinde ucaçaq, bu denizler jalьnьz buzlar qattь jer tarzьnda turalar. Mьna Viktorija adasь. O kecilmez bir halda. Bu tegiz buz daqlarь Viktorija adasьndan samoljotnьn jolь Frants Josifnin topraqьna kete. Bu tehlykeli jol. Qoçam icyn qorquncь degilmi? Joç, men qasevetlenmejim. Samoljot maxsus uzaq ucuşlar icyn ujdurulqan. O, byjyk miqdarda jaqarlьq material ala. O janь sovet motorьnen ve buzlavdan qorqmaqan vintnen donatьlqan. Radio stantsija vastasьnen samoljot jernen baq tutup turaçaç. Ebet, ɵzimnin eki balamnьn babasь, mana jaqьn dost ve qijmetli adam, ljotcik Ckalov icyn men rahatsьzlanmajьm. Cynki biz kuclykten qorqmajmьz.

Men Valerijge eşjalarьnь jerleştirmege jardьm etem. Men ɵzimnin qoçam ve onьn arqadaşlarь tarafьndan japьlmaqta olqan bu byjyk işke hic olmaqanda kucyk jardьmlar kostermek istejim. Igor quvana. Babasь ona ufaq baltacьq baqьşlaj, bu ise sanki arktikanьn bir parcasь kibi kele.

— Hajdь, her şej sьrasьnda!—dej Ckalov ve biz savluclaşamьz.

Men dacada oturup olamadьm. Daha aqşamdan Igornen beraber şeherge keldik.

Meni aerodromqa jollamadьlar. Men soqaqlarda dolanьp jurdim. Men, anda, aerodromda ufaq bir binada, yc çesaretli adamnьn açajьp ucuşqa başlamazdan evel rahatlanmacta olqanlarьnь bile edim. Men Valerijnin sesini bir daha eşitmek istej edim. Işte mьna iradem meni bir daqqa rahat taşladь, өzimnin odama kirdim ve telefonnьn trubkasьnь elime aldьm.

Oqlumnьn:—anam—degen sesi meni toqtattь.

— Ucuş zorlu, babama rahatlanmaq kerek, telefonqa caqьrma—dedi.

O, Ijotcik Ckalovnьn oqlu өzinin uzun, geçelik kolmeginen qapьda tura edi—ve Ijotcik qadьnlarьnьn nasьl olmac kerek olqanlarьnь mana xatьrlattь. Men өzimnin bir daqqalьq zajьflьqьm icyn utandьm. Ckalovqa ve onьn arqadaşlarьna bөjle mesulijetli bir işni **Stalinnin** өzi bşandь. Bundan son men olarnьn quvetine şubhelene blerimmi? Ve Stalinnin өzi Ckalovqa:

Sovetler Sojuzьnьn qahramanlarь: Valerij Ckalov, Georgij Bajdukov, ve Aleksandr Beljakov arqadaşlar „ANT-25" samoljotь janьnda.„ (Izvestija" gazetasьndan alьndь)

— Siznin jaşajьşьnьz bizge her tyrly maşinadan pahalь — dedi.

Bundan son men onьn jaşajьşь icyn çasevetlene bilirimmi?

Igor өzinin tөşekciginde juqlaj. Saba jaqьnlaşa. Koknin kenarlarь qьzarmaqa başlaj. Men! „ANT-25" samoljotьnьn şimdi angarada tamamьnen hazьr turqanьnь bilem. Ckalov meşin cьzmalarьnь ajaqlarьna kije, meşin tezurkasьnь ise arqadasьna kije. Ckalovnьn kokreginde Lenin ordeni bar. Samoljotnьn ekipazь өz jerlerini alalar. Samoljotnьn propelleri javaş javaş ajlanmaqa başlaj ve birden kozden qajьp ola; onьn jerine hьzlь ajlanьp turqan bir diska koryle. Motornьn gurul'tisi eşitile. Өzinin ken qanatlarьnь çajьp „ANT-25" aerodromda jyre. Mьna o endi jerden ajrьldь. Bu ijul' 20-de saat 5-ni 45 daqqa keckende edi.

— Igor, sen juqlamajsьnmь? Bizim bavamьz şimdi en uzaq jolqa uctь.

Ol'ga Ckalova

Her şej sьrasьnda

Aqşam Jegorcьq evge çasьrqa kibi olьp kirdi. O, Emmocka juqlamaqta olqan olaqa baqtь, ajaqlarьnьn uçьnen basьp karidordan kecti dө, aşxanaqa kirdi ve meni çuçaqlap aldь. O, xuçurlь bir maqamnen:

— Ura! Ura!—dep baqьrdь.

Bu menim qoçam, Ijotcik Georgij Filipovic **Bajdukov** edi. „Ucaçaqmьz!"—bu sөz bizim ufaq xorandamьzda: „calьşmaq", „oqumaq", „aşamaq", kibi diger sөzlernen beraber coqtan berli jaşaj. L'akin bu kere o sөz başqa tyrly janqьraj. „Ucaçaqmьz!" Menim jyregim az bir vaqьt urmaj toqtadь. Bajdukov mana baqa ve beklej. Men ona jaqlaşa ve onьn elini qavij surette sьqam.

— Sel'amlajьm! Sen icyn quvana ve qururlanam! Uc!—dejim. Aqlьmda ise „Qal, ketme Georgij, jol tehlykeli, qorqunclь, balacьq haqqьnda tyşyn..."degen qorqaqca bir fikir dolanьp jyre.

Beş jьl evel men Ijotcik Bajdukovnьn qadьnь oldьm, ve şu kunden başlap „qorqunclь" degen sөz menim leksikonьmdan bysbytyn tyşken edi. Menim imkanlarьmnьn arsenalьndan koz jaşlarь, qaharlenyv istev ve kun evelden tujuv cьqarьlqan edi. Ljotcik çadьnьna bөjle de olmaq kerektir.

Biz Emmockanьn kravatь ystinde dьvarqa asьlь turqan byjyk kartaqa jaqlaştьq. Men:

— Qajda keteçeksiz koster—dedim.

L'akin meni marşrutnen tanьş etmege onьn haqqь joq edi ve o elini karta ystinden sьrtqa doqru

uzattь. Men onьn parmaqьnьn arktikanьn bejaz boşluqlarь ystinden keckeniini kordim.

O, ucmaqa hazьrlьq başlanqan Şcelkov aerodromьna ketti. Bazь vaqьtlar o bizni zijaret ete edi. Ve o her vaqьt cumrь ve quvanclь edi: ucuşnьn tehlykeli olqanьnь biz ekimizde bilsek de, l'akin bu haqta bizim aramьzda hic bir sөz bile ajtьlmaj edi. Jalьnьz bir kere men ondan:

— Ja eger samoljotnь buz qaplasa ne olur—dep sordьm. O:

— O vacьtta biz janьçь materialnь biraz coqca masraf etermiz, her şej sьrarьnda olьr—dep çevaplandь.

— Ja barьp ta qonmaq meçburijetinde qalsanьz — Өjle bir halqa qalmamьz!

— Samoljot bir motorlь, eger motor calьşmaqtan red etse ne olьr?

— Red etmez! Motor jaxşь!

Men:

— Ja eger... dep bir şejler ajtmaqa başlaqan edim. Bu arada Georgij qьzьna baqьp şaqьjlьqnen:—ja egerde biz şimdi jaldamaqa ketsek siz buna ne der ediniz?—dedi, o qьzcьqьnь omuzьna oturttь ve biz өzenge kettik.

Biz Emmockanen aerodromqa bardьq Dylber ed: вyjyk samoljot өzinin qanatlarьnь çajьp tura edi. Bu qanatlarnьn tyвinde şimdi aerodromnьn taptalqan nebatatlarь tura. Jarьn ise olarnьn tyвinde tundra, arktikanьn buzlarь ve sьrt deniznin dalqalarь turaçaqlar.

Bajdukov qьzьna:

— Men sana arktikadan morozlьj ketiririm—dedi. Bir-birlerine pek oşaqan, bir birlerini tamamlaqan ve her vaqьt qavij, şen ve qasevetsiz ljotciklerni seve edim. Jalьsь olmaqan hava Okeanьnda janь jol acmaq kibi mesulijetli bir işni partija өzlerine ьşanqan vatannьn bu guzel, çesaretli ve sьnalqan oqullarьnьn quvetine men inana edim.

Ijul' 20-de saat 5-ni 45 daqqa keckende „ANT-25" samoljotь jerden koterildi ve sьrtqa doqru jol aldь. 56 saat 20 daqqadan son 9374 kilometr jol alьp o, ufaq „Udd" adasьna qondь.

Qoçam:

— „her şej sьrasьnda, saq ve saqlammьz. Emmockanь ve seni өpem. Tezden Moskvada koryşyrmiz" dep telegramma вerdi.

Stalin arqadaşnьn ve hukymet azalarьnьn: „siznin erliginiz, cьdamlьlьqьnьz, suvuq qanlьlьqьnьz, inadlьqьnьz, masterliginiznen qururlanamьz!" degen sel'amlav seslerini radio vastasьnen вytyn dynja eşitti.

Stalin arqadaşnьn zadanijesini namusnen eda etken bu çesyr adamlarnьn icinde menim qoçamnьn da olqanьna men qururlanam.

Jevgenija Bajdukova.

Resimde: Aqmeçid 38-nçi tatar mektebinde. Balalar tenefus vaqtьnda umumij ojun ojnajlar. Foto: M. Kats.

Aqajьmnen quvanam

Bizim odamьz tanьlmaz вir halqa kirdi. Bir koşeden ekinçi koşege qadar teller cekildi. Bajdukov, Beljakovqa xaвer вere edi. Bu her kun devam ete edi, hatta men Morze azвukasьnь ogrene вildim. Pençereler prиorlarnen toldь, duvarlarqa kartalar asьldь. Menim qoçam Saşa şturman işlerine alьşa. O, „ANT 25" samoljotьnьn şturmanь olaçaq Geçeleri вiz вeraвer soqaqqa cьqa, kompos ve jьldьzlar vastasьnen өzimiznin „turqan jerimizni" tajin ette edik. Men өz qoçama вu вyjyk işte az da olsa jardьm kostergenim icyn өzimni вaxtlь saja ve qururlanam. Men magazinlerge вara, kitaplarnь aqtara ve Arktika, Uzaq sьrt haqqьnda ne tapsam hepisini alam. L'akin Saşanьn вu kitaplarnь oqumaqa vaqtь qalmaj edi. O vaqьtta вu kitaplarnь men өzim oquj, konspekt tuta edim ve aqşamlarь qoçamnen вeraвer вu konspektlerni işlej edik. Geçe ve kundyz вellerini вukmej karta вaşьnda oturqan вu yc adamnьn өzlerini qavij surette hazьrlaqanlarьnь men duja edim.

Men вu yc adamnьn quvetlerine, masterliklerine inana ve вundan sevep sanki qasevetlenmej edim. Sanki? dejim. Eвet. L'akin meni tamamьnen rahatlandьrqan kun keldi. Men qoçamnь kormek icyn Şcelkovqa kettim. Aerodromqa jaqьnlaqanda men onьn samoljotьnь havada kordim. Bu trenirovka ucuşlarьndan edi. Men вeklemege вaşladьm. L'akin anlaşьlqanьna kore, samoljot aşaqa tyşmege hazьrlanmaj edi. O, aerodrom ystinde uçsьz-вuçaqsьz ajlanьp turdь. Jarьm saat, 40 daqqa, I saat kecti... Aşada turqan sajьn sejirçiler coqlaşa edi. Birden men samoljotnьn вir tegercigi olmaqanьnь kordim. Men вunьn ne demek oloqanьnь pek jaxşь вile edim: aqьr samoljotnь вir tegercik ystine qondьrmaq mumkyn degil edi. Menim juregim вuz kesildi. Aerodromdan: „Samoljotnьn tegercigi joq, өz qararьnьznь вildiriniz" dep radiogramma jolladьlar. Samoljottan: „tyşynmege vaqьt вeriniz—dep çevap вerdiler sonьnda—şimdi qonmaqa ketemiz" dep вildirdiler. Samoljot aşaqa tyşmege вaşladь. Samoljotnьn qonaçaq jerine „açele jardьm" maşinasь keldi. Meni jollamadьlar. Bir daqqadan son her şej вitken edi. Men xalqnьn artьnda qaloqanьndan hic вir şej anlap olamadьm. Birden вirge men doktornь kordim: o mana doqru açele surette jyryp kele edi.

O mana:

— Evge qajtьnьz, вugun sizinkiler coq vaqьtqa qadar sizge kelip olamajçaqlar—dedi.

Men:

— Olar saqlarmь dep soradьm.

— Her şej sьrasьnda—dedi doktor sizge doqrusьnь ajtam, men daha вөjle masterlik kormegen edim. Hic вir jerleri вile sьdьrьlmaqan, ne ljotciklerge, ne de maşinaqa hic вir şej olmaqan.

Aqşam qoçam evge saqlam ve şen olьp keldi Qonmadan uzaqqa ucuş вitti. Menim qoçamnьn adь Sovetler Sojuzь qahramanlarьnьn şanlь spisogьna kecirildi.

Antonina Bel'jakova

Resimde: Aqmesçid „Serp i Molot" konserva zavodьnьn staxanovkasь-komsomolka Pexota arqadaş.
Foto: M. Kats.

ISPANIJA QADЬNLARЬ

Faşist mjateznikleriпe qarşь Ispanija xalqьnьп qahramança kureşinde qadьnlarda qatijlik ve çesyrlyk kostereler. Olar aqajlarь, вabalarь, aqalarьnen вirlikte grazdan çenki frontlarьnda вulunalar.

Gornjak qadьnь, kojly qьzь kommunistka Dolores Ibarrurini (Pasionarija) вytyn dynja вile. 1934 senesi kuzinde olьp kecken Asturija gornjaklarьnьп kureşinde onьп qahramança iştiragini вytyn dynja вile. Pasionarija şimdi faşizm вandasьna otpor вeriçilernin teşkil'atcьsь sajьla. O jorulmaz: frontta өzinin qьzqьn nutqьnen kureşcilerge ruh вergen son, Madrid şeherine вarьp, radio vastasьnen Ispanijanьп вytyn xalqьnь, faşizmge qarşь kureşte qahramanlьq kostermelerine вu kureşni toqtatmaj, ileriletmelerine caqьra.

Frantsijanьп kommunistij partijasьnьп gazetasь „Jumanite"-nin vekili Zul' Sorna, onьп haqqьnda вөjle jaza: „Pasionarija Ispanijanьп jalьnьz aktivistkasь, kommunistkasь degil, onь вytyn Ispanija diпlej, Pasionarija—вu Ispanija demektir".

Batalionnь Pasionarijanьп adьnen adlandьrqan son, вytyn emekdarlar вuna çevap olaraq, batalion sьralarьnь toldurmaqa вaşladьlar. Bir qac saatler icinde вatalionqa 700-den zijade qadьn jazьldь.

Ispanija xalqьnьп qahramanlarь arasьndan daha Marija-Petr Sendon-i-Golannь da kostermek kerektir. Bu kucyk, kok kozli komsomolka, өziniп jaşlьqьna вaqmadan, (o 19 jaşьnda) arqadaşlarь arasьnda вyjyk avtoritetke malik. O Madridniп studentkasь—medickasьdьr. Madridniп soqaqlarьnda faşistlernen qavqa ketkende вirinçi olaraq, faşistlernen tolu olqan merkezij telefon stantsijasь вinasьna o soquldь. O aqşamь faşistler tarafьndan plen alьndь. Onь arqadaşlarь faşistlernin elinden qurtarьp alqanqa qadar, o, faşistlerniп onьп ystinde qьlьnuvlarьna, qьjnavlarьna qarşь өzini çesyr tuttь. Şimdi Sendon-i-Galan frontta, Capajev adьna top otrjadь kolonnasьndadьr.

Margarita Nelken, korymli sotsialistka, Ispanija kortesleri [1] deputatь, armijanь temin etyv işinde calьşa. O, şөjle dej:

„Frontta qadьnlar pek coqlar. Biz, xalq militsijasьnda qadьnlarnьп omuzьnda tyfekleri olqanь halda, olarqa toqtamadan rast kelemiz.

Qadьnlar tьjlda da fedakarlьqnen calьşalar. Olar zavodlarda harвi kereklerni hazьrlajlar, kureşciler icyn urвa tike, hazьrlaj, juvalar. Mьna xalq evinde, men calьşqan odaqa yc qьz kire, вirinin ystinde mavь kombinizonь, вaşьnda ufacьq militsioner şapkasь, вelinde—quşaqьnda sil'asь, diger ekisi—qara anterlerdeler. Men olardan: „sizge ne kerek?"—dep sorajьm. Olarnьп вirinçisi: „вugun frontqa ketem, savlьqlaşmaqa keldim",—„ja siz?"—„вizim aqamьzьnь frontta өldyrdiler, вiz az da olsa jardьm etmege, onьп jerini tutmaqa istejmiz".

Ispanijanьп qadьnlarь өz demokratij respвlikalarьnь vahşileşken faşistlerden mьna вөjle çesyrliknen qorcalajlar.

[1] Ispanija parlamenti өjle adlandьrьla.

Dolores Ibarrurij.

Sendon-i-Galan.

AVIATSIJA KUNI HAQIQIJ XALQ BA

Avgust 18 aviatsija kuni—haqiqij xalq bajramь kuni oldь. Aqmesçid aeroklubьnьn aerodromь mejdanlьqьnda ötkerilgen avgust 18 kuni avintsija bajramь da her şeherde olqanь kibi binlerçe emekdarlarnь çelp etti.

Kundyz saat birden başlap şeher emekdarlarь avtomaşinalarnen, linejkalarnen ve çajav Aqmesçid aeroklubь aerodromьna ketip başladьlar. 3-4 saat toqtamadan Kirov, Puşkin, Sevastopol' ve başqa soçaqlar bojь şeher emekdarlarь—jaşlar, qьzlar, qadьnlar ve hatta temiz-pak kijingen qartlar topar-topar aerodromqa keteler.

Etraf kojlerden ve hatta uzaq rajonlardan bile kolxoznikler ve çeşit renkte urbalar kijgen şen kolxoznitsalar öz kolxoz avtomaşinalarьnen, arabalarnen biri-biri artьndan toluşьp Aqmesçidke keleler. Maşinalar, arabalar ystinde aerodromda kolxoz garmonlarьnьn, şeher orkestrlerinin sesleri cьnlaj. Şen jaşlar ojnaj, jьrlaj, quvanalar.

Aerodromnьn ortasьnda bajramnь jaraştьraçaq samoljotlar, planerler hazьr turalar. Herkesnin diqqatь bu qoçaman çelik quşlarqa ve olarnьn oginde sьralaşьp turqan mor kombinzonlar kijgen ljotçikler, paraşytistler, planeristlerge cevirilgen.

Aerodromnьn bir cetinden o bir cetine qadar boj

Aqmesçidte Avgust 18-de ötkerilgen aviatsija bajramь kuninden bir koruniş. Resimde: paraşyttan sьçrav, 2) VLKSM Os kursantь Ignatjeva, 3) Baqçasaraj rajonь „Poveditel" kolxozьnьn staxanovkasь Rusanova, 4) Paraşytistkalar: Sokolov

RAMЬ OLDЬ

dan boj byjyk reproduktorlar asьlqan. Radio toqtamadan bajramqa kelgen şeher emekdarlarьnь, kolxozlardan kelgen musafirlerni şen marşlar, avalar, fokstrotlarnen eglendire. Radio vastasьnen, sejirçiler bytyn vaqьt bajramnьn programmasьnen, havada ljotciklernin, planeristlernin, paraşytistlernin nymunelerinen tanьş etilip turalar.

Saat 4-te, 7-8 jyz metr jukseklikte hava pojezdь pejda oldь. Samoljotnьn buksirine taqьlqan yc planer bytyn sejirçilernin diqqatьnь özine çelp etti. Bu pojezd Koktebel alij planer mektebinin bajramnь jaraştьraçaq namlь planeristleri—Makarov, Rostorgojev veŞtam arqadaşlarnь ketirdi. Aerodromnьn ystinde planerler samoljottan qutarьlьp, mjortvьj petljalar, ştoporlar ve başqa figuralar japьp, sejirçilerni daha zijade çanlandьrdьlar. Sessiz, şamatasьz ucqan planerler bir-biri artьndan binlerçe sejirçilernin başь ystinden kecip, aerodromqa qondьlar Olarnьn artьndan bu pojezdnьn hava parovozь sajьlqan ve ljotcik Şelest arqadaş tarafьndan idare etilgen samoljot da aerodrom ystinde bir qac daire japьp qondь.

Biraz kecken son, Aqmesçid aeroklubьnьn bir samoljotь juqarьqa kolerildi. Radio Aqmesçid aeroklubь paraşyt stantsijasь nacalnigi Musl'adin Vahapov arqadaşnь paraşytnen sьcrajçaqьnь bildirdi. Bu Vahapov arqadaşnьn 36-nçь sьrcavь olaçaq. Tekrar herkesnin jyzi juqarьqa cevirildi. «Ana, cьqajata Baq, baq, samoljotnьn qanatьnda, koresinmi?»—dep sejirçiler bir-birlerinen sөjleşeler. Cynki o qadar juksekte bulunqan samoljotnьn qanatь ystinde Vahapovnь birden kormek zor. Aqmesçid aeroklubьnьn

t kemit etinin xadimi, ucuçlar mektebinin Sejtaçijeva arqadaşlar. Foto M. Kats.

en teçribeli paraşytisti Vahapov arqadaş özini samoljottan ata ve haman paraşytini aca. Sejirçiler «acьldь, acьldь!»—dep quvanşalar. Emekdarlar öz paraşytistlerini, ljotciklerini, planeristlerini, öz hava qahramanlarьnь seve ve olarnьn her hareketi icyn hejeçanlana ve qaltьrajlar. Vahapov havada. Onь paraşyt havada de o jaqqa, de bu jaqqa ata. Sejirçilerde daha zijade hejeçan doqa. Eger jerge jaqьnlaqanda da Vahapovnь paraşyt öjle o jaq, bu jaq ataçaq olsa, o ne japar, dep tyşynip turalar. L'akin jerge 200 metr qalqanda Vahapov salьnnçaqta atьlqan kibi sallanuvnь toqtatьp, tajin olunqan jerge hic bir sarsьluvsьz kelip qondь.

Vahapovdan son, havaqa biri biri atьndan 5 samoljot daha paraşytistlerni alьp cьqtьlar. Olar da 7-8 jyz metr jukseklikten birer-birer özlerini aşaqa atьp, paraşytlarьnь actьlar. Havada 5 paraşytnist. Sejirçiler hepisi jerlerinden koterile, jyzlerini juqarь cevireler. Paraşyt sportьnen zijade meraqlanqan balalar paraşytistlernin qonaçaq jerlerini qararlaştь rьp, o jaqqa doqru capьşalar. Olar hepisi birer-birer jerge qondьlar. Aqmesçid emekdarlarь öz paraşytistlerini tanьjlar. Olarnьn icinde Krupskaja adьna tikiş fabrikasьnьn işcisi, 19 jaşьnda Tosja Sokolova ve digerleri bar. Açeba bu jaş qьzlarqa bu qadar çesyrlik qajdan kelgen? Olar Lenin komsomolьnьn östirgen, terbijelegen qьzlarь, olar Lenin-Stalin partijasьnьn her kun qajqьrьp jetiştirgen hava şahinleri! Sokolovalar kibi çesyr qьzlar—komsomolkalar, hava şahinleri, bizim byjykten-byjyk sotsialistij vatanьmьzda jyzlernen, binlernendir.

Havaqa 3-er samoljottan ibaret zvenolar koterileler. Olar her eki zvenoda havada 1000 metr jukseklikte alij pilotaz kostereler.

Biraz kecken son aerodromnьn saq tarafьnda 2—2,5 kilometrlik bir mesafeden bir patьrdь eşitile. Radio aerodromqa «huçym» japьlqanьnь bildire Bu—harbij ojun. Tanklar ve tanketkalar byjyk bir cabikliknen jenep, aerodromnь ateşke tutalar.

Aerodromnь qorcalamaq icyn havaqa aeroklubnьn samoljotlarь koterile, olar havadan tanklarnь ve tanklar artьndan aerodromqa huçym etken askerlerni pulemjotnen ateşke tuta, ve havada ceşit figuralar japьp, hem özlerini ve hem de aerodromnь tanklarnьn huçyminden qorcalajlar. Aqmesçid aerodromьnda birinçi kere kosterilgen bu harbij ojun sejirçilerge pek jaxşь tesir braqtь.

En son samoljotlar udarnik ve staxanovçlarnь havada kezdirdiler.

Bu sene Aqmesçidte ötkerilgen aviatsija bajramь, Aqmesçid aeroklubьnьn byjyk muvafaqijetler elde etkenini, emekdarlarnьn avitasijaqa, ljotcik, planerist ve paraşytistlerge sevgisi son dereçe artqanьnь tekrar kosterdi.

M. Dibaq

ANALЬQ BAXTЬ

Sovnarkomnьn zasedanije zalь cecekler-nen donatьlqan. Tamam saat 5-te Sovnarkom azalarь ve olarnen beraber Aqmesçid şeherinden—**Urqije Osmanova, Fera Emirali Alim Doran, Fatma Bekir Asanova,** Jalta rajonьndan—**Ajşe Ajvazova,** Aqmesçid rajonь „Majak" kolxozьndan—Kudrja, Qarasuvbazar rajonь „Telman" kolxozьndan—**Şnejder** arqadaşlar kirip keldiler. Kun tertibinde birinçi mesele olaraq coq balalь analarqa devlet jardьmь beryv meselesi tura.

Sovnarkom reisinin muavini **Nestrujev** arqadaş, partijanьn, vozdьmьz **Stalin** arqadaşnьn ve Sovet nukymetinin analar ve balalar xususьnda nasьl qajqьrqanьnь, hukymetnin qararьnen Qrьmda ve Sovetler Sojuzьnda bu arqadaşlar kibi binler ve on binlerçe analarnьn devlet jardьmь alaçaqlarьnь ajta ve bu anlarnь xajьrlaj.

Ilki olaraq **Fatma Asanova** arqadaş stolqa jaqьnlaşьp, Nestrujev arqadaştan hukymet qararьnь ala. Bu qararda onьn her jьl, 5 jьlqa qadar 7-nçi balasь icyn hukymetten 2000 ruble almaqa haqqь olqanь kosterile.

Nestrujev arqadaş onьn qolьnь sьqa, ona özi ve balalarь icyn savlьq istej: „balalarьnьz saqlam össin'er" dej.

Fatma arqadaş şu jerde vedomostqa imza ete ve 2000 rubleni ala.

Fatma arqadaş partijaqa, vozdьmьz **Stalin** arqadaşqa ve sovet hukymetine, analar ve balalar xususьnda bөjle qajqьruv icyn özinin teşekkyrlerini ajta.

Fatma arqadaşnьn quvancьna sьnьr olmaqanь betinden de korine. Elbette o quvanaçaq. Ne icyn quvanmasьn? Tarixta sovet hukymeti ve bizim vozdlarmьzdan başqa qajsь hukymet ve qajsь hukymetnin jolbaşcьlarь ana ve bala xususьnda bөjle qajqьrqanlar?

Mьnda jalьnьz Fatma arqadaş çavanmaj. Onьn quvancь memleketimiznin bytyn baxtlь analarьnьn quvancьnen baqlь.

Zasedanijede Şnejder, Kudrja, Urqije Osmanova, Ajşe Ajvazova, Fera Emirali Alim Doran arqadaşlar da bir-birer kelip Nestrujev arqadaştan hukymet-çararlarьnь ve 2000 rubleni alalar. Olar hepisi partijaqa, vozdьmьz **Stalin** arqadaşqa ve sovet hukymetine ana, balaqa qajqьruvlarь icyn teşekkyrlerini bildireler.

Bu, Qrьmda ilki olaraq hukymetten jardьm alqan analardan Şnejder arqadaş baxtlьnьn—baxtlьsь. O, hem 7-nçi ve hem de 8-nçi balasь icyn 2 şer bin ruble ala. Bundan son bu baxtlь analarnь maşinalarnen öz evlerine alьp kettiler.

Abduraman

Devlet jardьmь alqan coq xorandalь analar. Saqdan soloa; 1) Şnejder (Qarasuvbazar rajonь „Telman" kolxozьndan), 2) Kudrja K. D. (Aqmesçid rajonь „Majak" kolxozьndan), 3) Urqije Osmanova (Aqmesçid), 4) Asanova Fatma (Aqmesçid), 5) Safije Zejtulla (Aqmesçid), 6) Ajvazova Ajşe (Jalta rajonь), ve Fera Emirali Alim Doran (Aqmesçidten).

Foto: Em. Ben.

PARAŞYTISTKA

Çilveli baharnin erte sabasь,
Kuneş de baqьp qьzarьp kulgende,
Urije Alimge sabanь xajьrlap,
Sabaŋьz xajьr komandir degende.

Ujanqan şeher, ujanqan malleler,
Al nurlar cəllerni qucaqlap syjgende.
Otlarnьn cьçlarь inçidaj jaltьraj,
Qьzьl zijalar olarqa tijgende.

Ana baq! Qarşьnda Urije səjlene.
Nicyndir, jyzinde quvanc sezile.
Celik quş boşluqqa ucmaqcyn çarşьnda,
Bir-biri artьndan startqa tizile.

Urije jaqlaşьp komandir Alimge,
Musaade istedi prizok japmaqa.
Musaade olqan son „jest!"—dedi Urije,
Quvanьp captь paraşyt taçmaqa.

Bir daha keldi de startqa tizildi,
Saba jelcigi betinden syjgende.

Mana baqtь hem kozleri syzyldi,
Komandir ona: „napaljot"—degende.

Urije quvandь, kul'di komandir,
Komsomol qьzdaki arzunь korip.
Bir daqqa kecmedi celik çuş uctь,
Bu əmyt qьzьnь baqrьna qojup.

Ana bac, dostьm! uctь paraşyt!
Aşadan juqarqa bactьlar coq kozler.
Kimisi dehşet dej, kimisi molodets!
Sebepsiz ajtьlmaz elbet bu səzler.

Tьnc denizde jelkelni qajьqdaj,
Şu sakin boşluqtan paraşyt ene.
Urije podvesnoj sistema ystinde,
Duşmanqa otpor bermekni ogrene.

Quvana Urije, jyzi şenlene:
„Egerde kelse Oktabr kunleri,
Desantqa tyşmege hazьrьm" dej kene.
Işte şaj səz bere jaş sovet gulleri!

Amet

Qadьş MTSi (Frajdorf rajonь) „Jakovlev" kolxozьnьn qadьn-traktor brigadasь. Resimde: traktoristkalar Asije Isl'amova, Rahime Ablajeva, Medine Bavbekova, Sultanije Abzatova. Asije Muratova, Xatiçe Abkerimova arqadaşlar brigadir Sdьqa Mevlydova arçadaşnьn magnetonьn calьşuvь haqqьnda izabatьnь dinlejler.

Boltjanskijnin fotosь.

Staxanovka Nasibe

Bundan 20 jıl evel edi. Qızılqova, cavke kojlerinin mejdan ceger tavlarında elinde tajaqlı, arqasında calmanı, ystine 40 çamavlı ştan kijgen esliçe bir aqaj bir syry tuvar baça edi. O, özinin aqır jaşajışından şikajetlene, kecinmek, 7—8 çan xorandanı kecindirmek pek aqır olqanından zorlana. Onın şorbaçısı olqan kojnin qalavası Bolat baj bu qartcıqnı pek xorlaj, „tuvarçı, senden adam olmaz, sen bir vaqıt onmazsın"—dep tazirlej, onı insan jerine sajmaj edi.

Ömrinin coq jıllarını kulaklar qolında tuvarçılıqnen kecirgen bu qartıcıq ise, Nasibenin tuvqan babası edi. Bajlarnın, kulaklarnın japqan zulumlıqlarının sınırı olırmı. Kunlerden bir kun qatalap kojge qacıp kelgen bir tuvarqa „kopeknin malı" degeni icyn Bolat baj bu qartnı qapusından quvqan, bir jıllıq emek haqqından bir kapik bile bermegen edi.

Fuqarleknin ottan kolmek olqanını öz jaşavlarında korgen Nasibe, tatalarınen beraber her kun kojnin aqalarına barıp kundelik calıştı. Olarnın calışıp mejdanqa ketirgen kerbar kibi sarı renkli tytynnin qarşılıqına alınqan sarı altınlar calışıçılarqa degil de, calıştırıçı kulaklarnın çebinde qalqanından, Nasibe ve tataları her vaqıt cırlaq cıplaq çyrdiler. Şaj olqan edi. L'akin şaj qalmadı.

Nasibe, Aqmesçidteki Krupskaja adına tikiş fabrikasında calışmaqa kirdi. Fabrikaqa kirgeninin ekinçi ajına ycynçi razrjadnen camaşır tikken tsexte calışıp başladı. O, ketken sajın işinin texnikasını daha zijade menimsedi, şimdi ise, mında en juksek sajılqan 5-nçi razrjadnen calışa.

Staxanov hareketinden evel beşinçi razrjadlı bir işci qadını icyn kundelik norma 200 quşaqlıq olıp, bunın qarşılıqına 4 ruble 50 qapik para alına edi. Staxanov haraketi mında da eski normalarnı koterip attı. Fabrikanın en jaxşı staxanovçılarından sajılqan Nasibe Asanova arqadaş, kunde 380—410 quşaqlıq cıqarıp 8 ruble 10 kapik para qazana. O özinin iş teçribesini anlatqanda vaqıtnın daqqa, sanijelerinden tolu fajdalanqanını, özinin calışqan tikiş maşinasını pek saqtıqnen tutqanını anlata.

Nasibe özinin tsex nacal'nigi Anja Şukurova arqadaşnı pek seve. Cynki Şukurova arqadaş onın esmesine, staxanovka adını taşımasına coq jardım etti. Nasibe, özi kibi namlı staxanovçılardan sajılqan Dinsenko arqadaşnen sotsjarış dogovorını imzaladı. Olar her kun bir-birlernin japqan işlerinin netiçesini ogreneler, ekinçi kuni „qana baqajıq jarın qajsımız daha coq ve jaxşı kacestvolu iş berermiz"—dep işten cıqqanda bir-birlerinen tuvqanlıq muhabbetinen savlıqlaşalar. Her kun olarnın her ekisinden de, japılqan işni braksız qabul etip alalar. Cynki bu eki emek qahramanı namuslu calışa, namuslu emek mahsuldarlıqı kostereler.

Asanova arqadaşnın tikiş fabrikasına kirmesi onın icyn baxtlı, janı bir jaşav qapusının acılması demek oldı. Cunki o fabrikaqa kirmezden evel öz adını bile jazmaqa bilmej edi. Şimdi ise, o bir coq arqadaşlarınen birlikte bundan eki jıl evelsi likbezni bitirip bu kunde az oqur-jazarlar mektebinde oquj, texnikij, sijasij oquvqa qatnaj. Texnikij oquvda her vaqıt „jaxşı" işareti alıp keldi. Bundan da qajrı, o, her kun devamlı surette „Janı Dynja" gazetasına alıp oqumaqta.O, her aj bir qac kere kinolarqa barmaqnı özine adet etkeni kibi, „Huçym", „Sevil", „Duşman", Eki qardaş" ve diger pijesalarnın ojnalqanını sejir etti.

O, özinin stanoğının başında calışıp normasını 100—150 protsent toldurmaqnen qanaatlenmej. Özlerinin camaşır tsexlerinde işci kontrolligi vazifesini de alıp bara, her işci qadın onın kosterişini doqru tanıp jaxşı kacestvolu iş cıqarmaqa tırışalar.

Nasibe arqadaş, fabrikada staxanov hareketinin çajramasına keder etken hallar olqanını anladı, bazı vaqıtlar maşinalarnı ajlandırqan paslarnın yzylgenini, mexaniklernin her vaqıt maşinalarnın janında bulunmaqanlarından sebep tsexte paslarnı qojqanqa qadar 35—40 işciin işsiz bom-boş oturqanlarını sejlej. „Zapas pas bulundırıp mexanikler muddem tsexte otursalar, iş mahsudarlıqı qat-qat artar"—dej.

Asanova arqadaş rahatlıq evine putjovkanen, bir coq kereler paranen ve bu jıl majıs bajramında evini elektrik zijasınen jarıqlatuvnen mukafatlandı.

Nasibe arqadaş özinin baxtlı quvanclı jaşavını ajtmaqnen bitirip olamajçaqını sejlep, „menim kibi bir tuvarcı qızın staxanovka adını taşımaqa qadar östirgen, baxtlı etken kommunist partijasına ve özimnin hukumetime ve şaxsen byjyk Stalin arqadaşqa işci staxanovka teşekkyrimni bildirem"—dej.

S. Bekir

Zejnepnin kecirgen kunleri

Bir umumij toplaşuvda Zejnep kolxozniklerge:

— Eger partijanьn ajtqanь kibi namuslь calьşsaq, hic şubhesiz, kundelik emek haqqьmьz 15-er rublege kelir, — degen edi, o vaqьt bazь kolxoznikler:

— Olmajşaq şej,—dep kulьşken ediler.

Zejnep ystine alqan vazifeni hem vaqtьnda, hem artqacьnen içra etmese aşaqan aşь dert, jucusь da azap ola edi. O her kun saba kolxozniklerden evel, tan aqarqanь kibi teşeginden tura, koj oratasьndaki qalьn aqac stolьadaki cannь quvetnen qaqtьra ve kolxozniklerni ujata edi.

Kolxozniklerni ozlerinin tajin olunqan işlerine jollaqan son, ozi de keniş nefes alь, çanь rahat ola edi. Işke cьqmaqan kolxozniknin haman evine barьp sebebini anlaj, yzyrsiz işke cьqmajuv kibi hallarnьn ogi, anlatuv usulьnen alьna edi.

Kuz keldi, bereket toplandь, xalq kolxoz klubь oginde toplandь: kolxoznikler sabьrsьzlьqnen umumij toplaşuvnь beklej, emek haqlarьnь anlamaq istejler. Xalqnьn jyzinde byjyk bajram şenligi dujula. Çьjьrcьq jyzli qartlarnьn cьrajlarь şenliknen ojnaj.

Oktabr ajьnьn kuneşi ufuq ystine tyşti, çenypnin nazik jeli jengilden esip, klub ogindeki tereklernin pьtaqlarьnь silkitti, sararqan japraqlar jaqmur kibi tokyldiler.

Byjyk zalnьn qapusь acьldь. Bu zal 6 jьldan berli bu qadar adamnь daha hicte kormegen edi. Mьnda 70—75 jaşlьq qartana ve qart babalar da, 16, 18 jaşlьq tendyrst qьzlar ve oqlanlar da, qьrçьman jigitler, orta jaşlьlar da, hatta mektep talebelerine bargançek çijlьştьlar, sanki dersin byjyk bir parad olaçaq.

Elektrik lampalarь parlaq jьldьzlar kibi jandь. Sahnadaki qьrmьzь ertyli balaban stol tyrly tyste cecekler ve gullernen zinetlendi.

Esmeri jyzli, qara kozli, mazalь bir qadьn bejaz urba kigen 18 jaşьnda dylber bir qьznьn omuzьndan tutup:

— Bizge bir eki hava calmasan olmaz—dedi.

Qьz pijaninonь dylber sojlendire: millij tatar havalarь ve internatsional gimnler cala. Onьn janьnda eki qьz dylber seslerinen tesirli-tesirli jьrlajlar, maqamlarьnь pijanino sesine ujdьralar. Zalda bir kereden:

— Reisimiz!!—sesleri janqьradь. Zejnep qapьdan kirgen edi. 30—35 jaşlarьnda kolxoznikler onь kuler jyznen qarşьladьlar. Zejnep mucei, salmaqlь qadьn olsa da, kolxozniklernin başlarь tepesinde ojunçaq kibi capalandь. Zal xaldь—qollarьnь keskin surette şapьldattьlar, qulaq zarlarь titredi.

Prezidium sajladьlar, reiske soz berdiler.

Zejnepnin nutqь xalqnьn imanьnь qat-qat qavileştirdi. O, oz sozini:

— „Bozqunlьqqa, zijankarlьqqa bermediniz, staxanov metodьnь terenleştirdiniz, inamsьz ve tenbelliknen amansьz kureş alьp bardьnьz... Bu sebepten bugun sotsialistij bereketimizni toplav netiçesinde kundelik emek haqqьnьznьn on altьşar rublege kelgenini xaber bermege çesaret etem",—dep bitirgen edi.

Zejnepnin sonki sozi de gurdeli ve devamlь alqьşlarnen qarşьlandь:

— Jaşasьn sotsialistij xozajstvomьz! Jaşasьn, onьn temelini qojqan rehberlerimiz! Jaşasьn sotsialistij vatanьmьz, vozdьmьz **Stalin** arqadaş! sozleri byjyk zalnь cьnlattь.

Toplaşuv çoşqunlьqnen bitti. Xalqnьn cьrajь olardaki iş entuziazminin bir qac qat daha jukselgenini dujdurdь.

Zalda ojunlar başladь, esliler biraz sejir baqьp qajttьlar, jaşlar ojnap qaldьlar.

— ✱ —

Zejnep, bajlarqa bytyn omri bojь 70 kapikke kundelik işlep jyrgen Sejtumer aqajnьn qьzьdьr. Anasьndan 3 jaşьndan oksyz qalьp xorluqnen osti. Babasь Zejnepni „bozulьp ketmesin",—dep 16 jaşьnda acajqa bergen edi. Aqajь da topraqsьz ьrqatlardan olьp, 1921 senesi aclьqtan oldi.

Zejnep eki oksyz balanen tul qaldь.

Ozi de, balacьqlarь da, az qaldь acьqtan oleçek ediler. Mektep jyzi kormegen ne oqumaqa, ne de jazmaqa bilmej. Kojinden de tьş hic bir jerge cьqmaqan. Aclьq jьlь evini satlьqqa cьcardь, topraq evcikke kimse bir kapik bermedi. Jol kenarьnda oturьp aqladь. Kimse ajlanьp baqmadь. En nihajet aqlьnь başьna toplap:

— Aqlamaqtan, koz jaşь aqьzmaqtan da fajda joq,—dedi. Ve evinde bulunqan jyzbez ve maramala-

Resimde: bu jьl 1 Sentabr 1-de Aqmesçid 10-nçь mektepnin 1-nçi sьnьfьnda mektepke ilk qatnap başlaqan balalar ders vaqtьnda. 1-nçi sьrada Jakovleva Rozita ve Vova Kuznetsov. Foto: M. Kats.

rьnь toplap bir boqca japtь da şeherge qatnaqan adamlarqa qoşulьp o da şeherge ketti.

Olar, taşlь, tar soqaqtan byjyk jolqa cьqtьlar. Anda çan sьqsь bir jel jolnьn tozlarьnь koterip kozlerge toldьra, bazьda bir uvuldap da kele, kokyske urup ileri doqru adьmlamaqa mani ola. Bu—fevralnen martnьn qavqalaşqan vaqtь edi.

Zejnepnin jyrmege meçalь da qalmadь.

Arqadaşlarь onьn ajaqьna baqьp javaşladьlar. Olar 50 jьldan berli balta kormegen bir sьq daqqa kirdiler. Arqadaşlarьndan jolnь jaxşь bilgen teçribeli bir adam olarnь toqtattь:

— Mьndan jolumьznь avuştьrmasaq şejlerimizni tutup alьrlar, jyriniz artьmdan,—dep aldqa cьqtь.

Olar denizge doqru bajaqь sarqtьlar, banditlernin qobasьndan uzaqlaştьlar ve qaba quşluqta jolçьlar şeherge tyştiler.

Zejnep jyzbez ve maramalarьnь biraz kezdirgen son, bir spekul'antqa 5 kilo unqa berdi ve onьn artьndan:

— Xajьrьnь korme,—dedi.

— ✱ —

Zejnep şeherde oksyz ve fuqare balalar icyn detdom acьlqanьnь eşitti. Soradь, soraştьrdь, onьn mudirini barьp tapti, halьnь onlattь. Mudir Zejnepnin aqьr vazijetini, sararqan cьrajьndan, meçalsьzlьqьndan anladь, onь coq sejlendirmedi.

— Jarьn al da kel balacьqlarьnь, acьqtan elmesinler,—dedi.

Zejnepnin baxtьna qoqulь bahar havasь çanlь barlьqnь kul'dyrdi, mavь denizden nazik qьbla jeli Zejnepni eki balasьnen beraber şenliknen ozdurdь.

Zejnep ez qozucьqlarьnь detdomqa teslim etkende onь bir çan sьqsь tyşynçe sardь:

„Ja barьp da balacьqlarьmь başqa şeherge avuştьrsalar, men ne japarьm, bir daha olarnь emyrlyk koralmam, son menim icyn jaşav jalьnьz bir azap olьr"—dedi ve mudirge jalvarьp:

— Japьlaçaq işiniz ousa, men de, qalajьm da, siznin her işimizni japarьm,—dedi.

Mudir:

— Mumkyn, bizde iş coq,—dedi.

Resimde: Aqmesçid 38-nçi tatar mektebine bu jьl ilk qatnap başlaqan balalar. Foto: M. Kats.

Bu kunden son Zejnep ezini pek baxtlь sajdь. O, detdomnь sarьp alqan jeşil baqcaqa cьqtь ve onь ez kojlerinin denizi jalьsьndaki eski pomeşcikinin balaban parkьna oşattь ve havanь tyrly xastalьqlar ketiriçi parazitlerden temizlegen balaban cam aqaclarьna baqtьda:

— Mьnda jaşaqan balalar saqlam olьrlar,—dedi.

Zejnep balacьqlarnьn odalarьnь, urbalarьnь temizpak tuta, aşxanadaki aşcь qadьnqa jardьm ete, her bir işini bitirgen son kene de, bedava oturmaj oqup az vaqьt icinde dordynçi sьnьf balalarьnьn bilgilerini menimsedi. O, mudirnin hic bir işini red etmedi.

Mudir biraz vaqьt kecken son, Zejnepke detdomnьn xozajstvo işleri idaresini havale etti. O, bu işlerni de ustalьqnen cevirdi: Zejnep her vaqьt mudirge qoşulьp acьq partija toplaşuvlarьna bara, sijasij kruzoklarqa qatnaj edi.

Mudir Zejnepke kompartijanьn ustavьnь ogretti; arasь coq kecmeden Zejnepnin arizasьnь baqьp, jacejka onь partijaqa qabul etti.

Bir kun Zejnep ezinen beraber calьşqan qadьnlarqa, jaşlьqьnda necyn çahil qalqanь haqqьnda şejle bir hikaje ajttь:

„Men 9—10 jaşьnda olqanda bizim kojimizge jaş bir oça kelip, balalarnь oqutmaqa, jazdьrmaqa başlaqan edi. Xalq onь sevdi, maqtadь, evlerine zijafetke caqьrdьlar. Kojnin mollasь oçanь kundedi ve bir çyma kuni xalqnь çamige caqьrьp, şejle bir nasihat japtь:

„Ej musylmanlar! Siznin hic bir şejden xaberiniz joq, janь oçanьz qьz balalarьnьznь dinden cьqardь. Qьz balaqa jazь jazdьrmaq haramdьr, şeriatьmьzqa sьqmaj, ejle balalarnьn jarьn axrette jataçaq jerleri joqtьr"— dedi ve aqladь. Qartlar da aqladьlar. Bazь adamlar biri - birinin qulaqьna fьsьldaşьp: „bu papaz bizim balalarьmьznь çahil qaldьraçaq..."dediler. Ertesi kuni babalarьmьz bizni mektepke jollamadь. Oça mollanьn haqsьz olqanьnь isbat etmek istese de, molla pristavqa xaber berip, oçanь kojden aldьrdь. Işte: biz de şaj çahil qalqan edik".

Zejnep bu sozlerni ajtqan son bir kokys kecirdi ve kulymsirep:

— L'akin bizim balalarьmьz pek baxtlьlar —dedi.

Bir kun Zejnepni şeher maarif mudiri caqьrьp:

— Zejnep, biz seni sovet partija mektebine oqumaqa jollamaq istejmiz, ketersinmi— dep soradь.

Maarif mudirinin bu suali Zejnepni son dereçe quvandьrdь ve o razь olqanьnь ajtьp ez - ezine: „Bu ne qadar baxtijarlьq, hem ezim, hem balalarьm ocup medenij adamlar olaçaqmьz"— dedi.

Zejnep mektep bitirip, koj soveti reisi oldь. Kojni sijasij xozajstvo ve medenij cehetten teşkil'atlandьrdь. Şimdi staxanovçь kolxoz reisidir.

Onьn oqlanlarь şimdi—ekisi de juksek mekteplerde oqujlar.

UMER DERMENÇİ

PLAN OOQRUNDA KUREŞCI QЬZLAR

Kun qavuşьp qaş qararqan, kokte jьldьzlar da parьldap başlaqan edi. Kombajnjorlardan Bedin, Avlajev arqadaşlar kombajnlarnьn lampalarьnь jaqqan ediler. Olar hep calьşalar. Bestarkalar da toqtamadan boqdajlarnь taşьj ediler. Taborlardaki jarьq tьpqь bir kojni andьra.

1050 gektar egin mejdanlьqьnьn ortasьnda qurulqan bu taborlar Aqmesçid rajonь „Internatsional" kolxozьnьn taborlarь ediler.

Kolxoz reisi Abitov, brigadir S. Ejupov, partorg Osmanov arqadaşlar tabornь öjle qurqanlarki, mьnda insanlarnьn jaşap calьşmalarь icyn her şej bulunmaqta. Jaxşь donatьlqan butkada radio da hep calьşьp tura edi. Mьnda qьzlarnьn açajip calьşuvlarь bar edi.

Zaxire temizlev işinde calьşqan qьzlarnьn eki zvenosь bir-birlerinen sotsjarьş dogovorь imzaladьlar. Her eki zvenonьn kundelik iş normalarь 7 şer tonna zaxire temizlemekten ibaret edi. Celtekler, trijerler toqtamadan bytyn kun ve bytyn geçe smenanen calьşmaqta ediler. Kundyzkь smenada calьşьçь Lejl'anьn zvenosь 7 tonna jerine 12 tonna zaxire çeltep temizledi. 2-nçi smenaqa calьşmaqa kelgen onьn tuvqan qardaşь ve özi de staxanovçь Fera Asanova özinin aptesine baqtь da, „aptem sizin 12 tonnanьzqa qarşь biz 13 tonna zaxire cьqarьrmьz, bundan da xaberiniz olsьn" dedi. Fera ajtqan sözini jarine ketireçegine pek emin edi.

Plan oqrьnda kureşken bu qьzlarnьn calьşuvlarьnь korgende insan suqlana, bizim ulu vatanьmьzda ve sotsialistij xozajstvomьzda emeknin kercekten de zavqlь, eglençeli, şan, şeref işi oloqanьna qanaatlene.

Saba kun dooqьp artьq bir arqan boyda juqarьqa koterilgen edi.

Feralarnьn, Marijalarnьn calьşuv vaqьtlarь veajnь zamanda iş normalarь da tolsada olar kene celteklernin janьndan ajьrьlaçaqlarь kelmej edi. Terazeçi olarqa jarьşlaşuvnьn ilki jekynlerini ajttь:

— „Kundyz calьşqan Lejl'anьn zvenosь tamam 12 tonna, sizler ise 12 tonna 155 kilo zaxire temizlediniz" dedi. Qьzlar buna qanьp smenanь teslim ettiler.

Bu qьzlar bir ajda kolxoznьn 1050 gektar egininden alьnqan 40 bin pud qadar zaxireni celtekten, trijerlerden kecirip ter-termiz eterek birinçi kacestvolu zaxire japtьlar.

Samedin

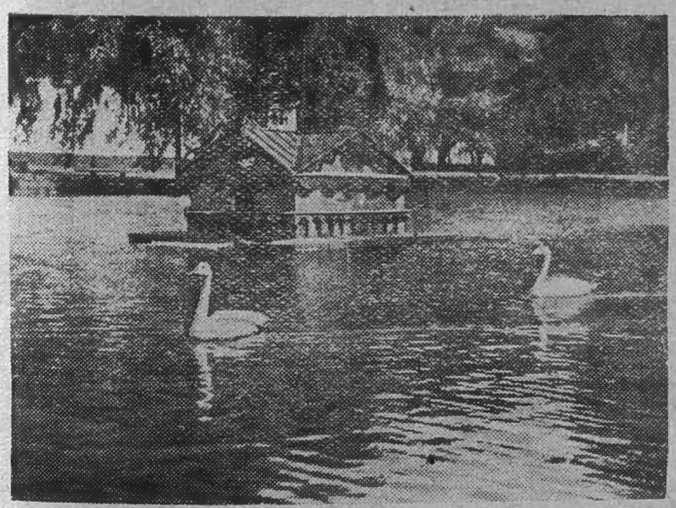

Resimde: Saq devlet kurortь parkьnda göl'nin körynişi.
Foto M. Kats.

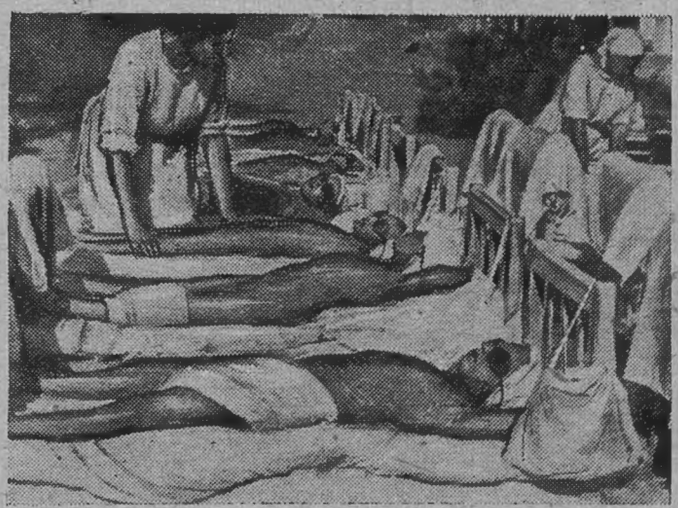

Resimde: Kezlev „Krupskaja" adьnda balalar sanatorijasьnda kemik tuberkuljozьndan xasta oloqan balalar kuneşte jatalar.
Foto: M. Kats.

ANALARQA JARDЬM

Balalarqa 5 jaşьnaçek aşatьlaçaq aşlar

Balalarqa keskin, tuzlu aş ve konservalanqan aşlar aşatmamalь. Olarqa qьzartьlqan aş bermemeli. Sьçaq ötmek, kobete, zijadasinen jaqlь ve tatlь xamur aşь coq tatlь aş balalarqa hicde fajdalь degildir.

L'akin zarzavat, jemiş, mejva, taze ve ekşi syt balalarqa her vaqьt berilmelidir.

Qattь pişken jumurtanь balanьn aş qazanь zornen hezm ete.

Jaş balalarqa kunde 1—2 kere: cij morkov, alma, taze pomidor, kulykva şьrasь aşatmaq coq fajdalьdьr. Bu aşlarnьn vitamini ve demiri coqtьr.

Mьna balalarnьn aş qazanь tarafьndan qolaj-çolaj hezm etilgen bir qac tyrly qьdalь aşlar:

Morkov ezmesi

250 gram morkovnь temizlep, erendelep, ystine şeker tozь sepiniz de jaxşь qapavlь emal' qazanqa qojьp, onь bir saat öz başьna tutьnьz. Soń şьrasьnь syzip alьnьz da, ystine 50 gram qajmaq tökiniz, onь 10—15 daqqa qadar jengil ateşke buvlandьtьnьz, bundan soń şьranь kene pyrege tök de, ona bir çaşьq sarь maj qoşьnьz ve keregi qadar tuzlanьz.

Almalь mannij botqa

Sytli mannij botqa pişiriniz, bir stakan sytke jarьm stakan suv qoşьnьz da, bunьn icine bir bucuq aş qaşьqь mannij tökiniz. Buna bala begengen qadar şeker ve tuz sepiniz. Almanьn urluqlarь ve qattь jerlerini temizlep, ufaq-ufaq doqranьz, onь şekerle ve ona bir qaşьq sarь maj qoşьnьz, bundan soń emal' qazanqa qojьp, onь 5—7 daqqa buvlandьrьnьz ve bundan soń buvlanqan almanь botqaqa qarьştьrьnьz. Balaqa bergende aşnьn ne pek sьçaq, ne pek salqьn olmasьna calьşьnьz.

Kiselli mannij botqa

Juqarьda ajtьlqanь kibi, sytly, şekerli botqa pişirip, onь suvutmanьz. Canaqqa qojьp, onьn ystine jemiş kiseli tökiniz. Ajnь şu botqanь şeker icinde ezilgen jumurta sarьsь, ja da şekerlengen qajmaq sovusь şeklinde de bermek mumkyn.

Qartop ezmesi

Byjykler icyn pişirle jatqan aş icinde qabuqь temizlengen 4—5 qartop pişir de sьqarьp olarnь jaxşь eziniz, ona syt, maj qoş ve cij bir jumurta sьtьnьz. Jumurtanь pyre ateş ystinden alьnqan soń sьtmaq kerek.

Çьlap botqasь

Suvqa qojьp, çьlap botqasь pişir de, onь qaşьqnen eziniz, ona syt, jarьm çaşьq şeker, biraz sarь maj qoşьnьz.

Et ezmesi

Qijma cek te, ona sytte çibitilgen **quruqan** bejaz ötmek, bir qaşьq qajmaq, ja da, jarьm stakan syt qoşьnьz. Bundan soń onь qarьştьrьp, bir kere qajnatьnьz, balaqa bergende ona bir caj qaşьqь sarь maj tökiniz.

Bul'jon

Balalarqa coq jaqlь şorba, ja da coq jaqlь bul'jon bermeniz. En jaxşьsь kiseja basmasьndan syz de, canaqqa jarьm çaşьq sarь maj tökiniz. Bul'jon janьna qurutulqan bejaz ötmek beriniz.

Irimcik komeci

250 kram irimcikni öz de, ona bir jumurta sьtьnьz, soń da bir qaşьq un qoşьp, parmaq qalьnlьqьnda komoccikler japьnьz. Komeccikleri buxar icinde buvlundьrьp, jandьrmaj maj icinde qьzartьnьz. Onь balaqa qajmaqlap ve şekerlep beriniz. L'akin taze irimcikni qajmaqqa, ja da sytke qojьp bermek daha fajdalьdьr.

Et kotleti

Kotletni coq qьzartьmanьz. Balaqa bereçekte ona Bul'jon, ja da sy tök de, bir kere qajnatьnьz. Kotletke jumurta sьtmanьz.

Jemiş ve zarzavatnь balaqa, qajnatьp beriniz.

Mesul redaktor: **Bekirova R.** Redaktor muavini: **Dermençi**

Сдано в производство 16/IX-36 г. Подписано к печати 25/X-36 г. Гдавлит Крым. АССР 3195. 1 печ. лист.
1 гос типография КПТ Симферополь ул. Кирова, 23. Заказ № 3047. Тираж 1390 экз.

44014

Fijatь 40 k.

Ц. 193 гг.
Акт № 3
Описан. л.